

Demokracija

Ena od izredno rabljenih besed v sedanjem času je beseda demokracija. Ljudje imamo radi demokracijo pri sebi ali za svoje osebne koristi, zato smo zanjo tudi občutljivi, ko pa gre za demokracijo pri drugem, smo velikokrat egoisti. To ne velja samo za demokracijo v politiki, pač pa tudi v kulturi, Cerkvi in vsakdanjem življenju.

AMBROŽ KODELJA

Demokracija je skrb za narodno in državno usodo, pri tej skrbi pa ni nihče izključen. Nekako tako smo običajno pojmovali demokracijo. Nemški teolog Karel Rahner pa je demokracijo definiral malo drugače. Tako pravi: »Demokracija je oblika družbe, v kateri je na socialnem, kulturnem, duhovnem in etničnem področju posameznim članom zagotovljen kolikor mogoče širok prostor svobode in kolikor mogoče daleč segajoče aktivno sodelovanje vseh članov pri življenju in družbenih odločitvah.« Tako spoznamo, da demokracija ni samo državna oblika vladanja, ki jo ima država, ampak je lastna vsaki družbi, ne glede na to, kakšnemu političnemu redu pripada. Prav zato, ker temelji na osnovni enakosti vseh, bi morala demokracija oblikovati vsako človeško družbo, ne glede na njevo politično usmeritev.

Pod pojmom demokracija velikokrat srečamo podobne besede, zlasti v socialno-politični terminologiji. Tako uporabljamo pojme dialog, toleranca, bratstvo, solidarnost, služba vsem, odpoved, zaupanje, svoboda, blaginja, odprtost, pripravljenost na dogovor...

»Sprejeti drugega, ki drugače misli in z njim živeti, kar ni vedno lahko, zahteva veliko mero strpnosti in to je prava demokracija.« Demokracija je potrebna v vseh oblikah življenja in ne samo v politiki. Oglejmo si nekaj primerov. Ob politični pomladi v Sloveniji so najprej bivši politiki dokazovali, da novi politiki ne poznajo ali ne »znajo delati?« politike. Politika je umazana stvar in s to umazanijo se znajo baviti samo tisti, ki so krojili politiko že vsa desetletja. Tako so bili podobni sadjarju, ki je obi-

III► 2

NEZAUPNICA SEDANJEMU SISTEMU POLITIČNIH STRANK

V italijanski javnosti je vlada-
lo veliko pričakovanje za izid po-
krajinskih volitev v Mantovi, kjer
se vladni večini ni posrečilo odlo-
žiti ljudskega glasovanja, kot so
bile naredile za marsikatero obči-
no na severu države. Kaže, da so
stranke, ki so na oblasti v Rimu,
omogočile razpis predčasnih vo-
litev po že omenjenem mestu, da
bi pravzaprav preverile sedanjo
politično in volilno moč Severne
lige. Če je res tako, potem lahko
trdimo, da so stranke sedanje
vladne večine po izidu pokrajins-
kih volitev v Mantovi lahko ugo-
tovile, kaj in kako volilni zbor so-
di o sedanjem političnem upravnem
in gospodarskem stanju v
državi. Volilni zbor je namreč ne-
pričakovano visoko nagradil Se-
verno ligo, saj je ta dosegla naravnost
prodoren uspeh, ker je v primerjavi
z državnoborskimi volitvami dne 5.
aprila letos prešla od 22,1 na 33,9
odstotka glasov, kar

pomeni, da je napredovala za nad
11 odstotkov. Zanimivo je, da sta
Krščanska demokracija in sociali-
stična stranka doživela pravi prav-
cati zlom, medtem ko je nazado-
vala tudi Demokratična stranka
levice, čeprav ne v takšni meri kot
že omenjeni stranki. Povsem pa
se je izjalovil poskus, za katerega
se je zavzemal pravosodni mini-
ster, socialist Martelli, ki je bil
predlagal volilno in povolilno za-

DRAGO LEGIŠA

vezništvo na levi. Demokratična
stranka levice, socialistična in so-
cialdemokratska stranka so namreč
skupno zbrale le kakih 25 od-
stotkov glasov. Svoje glasove pa
so ohranili in se še nekoliko okre-
pili komunistični prenovitelji.

Volitve v Mantovi so zgovor-
no pokazale, da je še vedno v hu-
di krizi celotni sistem sedanjih po-

Problemi šolstva v Gorici

Skrivanje in podobne igre, ki gredo na račun dijakov

Vsako leto se ob tem času navadno
nekaj dogaja v šolstvu, od vedno smo
namreč priče pogovarjanju šolnikov in
prigovarjanju, debatirajo in včasih
tudi kaj odločijo, ministrstvo pa se gre
skrivanje in podobne igre, ki gredo se-
veda vedno na račun dijakov.

Tako je letos tudi v Gorici, kjer še
sedaj 26 dijakov iz bližnje Slovenije ne

ve, če bo sploh smelo v šolo v Gorico
ali ne, ker o novi paralelki v Gorici
na šoli, poimenovani po Ivanu Can-
karju, ni ne duha ne sluha.

Gre za zelo star problem, ki se je
pojaval že pred leti, ko so iz tedanje
Jugoslavije začeli premožnejši z one

Jurij Paljk

III► 2

Zborovanje slovenskih dijakov pred občinsko palačo v Gorici (foto Paljk)

Iz vsebine:

Aleksij Pregarc ob povratku
iz Švedske in Nemčije (str. 3)

Kosičeva barvna okna
v rupenski cerkvi (str. 5)

Slavje ob 140-letnici celjske
Mohorjeve družbe (str. 6)

Robert Hlede:

Poti in stranpoti demokracije
(str. 7)

litičnih strank. Menimo pa, da de-
lajo hudo napako tisti, ki trdijo,
da so za sedanje hude težave v
državi odgovorne politične stran-
ke kot take. Na dlani je namreč,
da si resnične demokracije brez
političnih strank ne moremo niti
predstavljati, saj je alternativa si-
stemov političnih strank ena sa-
ma: diktatura in totalitarizem.

V resnici v krizi ni sistem po-
litičnih strank kot takšen, temveč
so že pred leti zašle na stranpota
politične stranke in predvsem nji-
hova vodstva, ki nosijo zvrhano
mero odgovornosti za sedanje te-
žave. V vodilnih italijanskih stran-
kah tako večine kot opozicije de-
jansko ni že dolgo let nobene pre-
nove. Še vedno v njihovih vrho-
vih vedrijo in oblačijo eni in isti
ljudje, ki, kot kaže, ne čutijo po-
trebe, da bi svoja mesta prepustili
novim in mlajšim silam. Gre za
degeneracijo političnih strank, ki
so po krivdi svojih voditeljev po-
stale tudi leglo in kotišče najraz-
ličnejših tudi hudih kaznivih de-
janj. Zato se nam zdi, da imajo
prav tisti politični opazovalci, ki
poudarjajo, da se Italija ni znašla
samo v resni gospodarski, temveč
da je zašla predvsem v hudo mo-
ralno krizo.

Če samo bežno proučimo vo-
lilne rezultate v Mantovi, smemo
trditi, da bo najbrž zelo težko se-
staviti večino v novem pokrajins-
kem svetu, saj danes nobena ita-
lijanska vsedrjavna politična si-
la noče imeti opravka s Severno
ligo, ta pa kljub nepričakovani
zmagi na volitvah nima v novem
pokrajinskem zboru absolutne ve-
čine in ne more torej sama sestavi-
ti upravne večine. Ne glede na
to pa je jasno, da je italijanski vo-
lilni zbor na teh volitvah jasno po-
kazal svojo odločno nejevoljo do
tistih strank, ki so doslej krojili
usodo italijanski državi in druž-
bi. Že bližnja prihodnost bo po-
kazala, ali znajo vodilne politične
sile v državi pravilno razumeti
nauk teh volitev ali ne.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 4. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Cusarji na obrežju«; 10.50 Boris Kobal in Sergej Verč: »Prežganka«; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Tržaški štempiharji; 16.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 5. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Okno na Arbat; 12.40 Cecilijanka 1991. Pevska skupina Nonet Brda, vodi Radovan Kokošar; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Svet za zaveso«; 14.30 Iz filmskega sveta: Pogledi na slovenski film-video; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: »Suženji luči in zvoka« poklon Kogoju ob stoletnici rojstva.

■ TOREK, 6. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.40 Cecilijanka 1991. Dekliški zbor Alenka iz Števerjana vodi Anka Čerinc; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: »Suženji luči in zvoka« poklon Kogoju ob stoletnici rojstva; 18.00 Andrej Budal: »Na konju«.

■ SREDA, 7. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.40 Cecilijanka 1991. Moški zbor Skala iz Gabrij vodi Rozina Konjedić; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: »Suženji luči in zvoka« poklon Kogoju ob stoletnici rojstva.

■ ČETRTEK, 8. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, december 1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.40 Cecilijanka 1991. Ženski zbor Audite nova iz Staranzana vodi Gianna Visintin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: »Suženji luči in zvoka« poklon Kogoju ob stoletnici rojstva.

■ PETEK, 9. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Halo, dober dan! Tu 362875; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Halo, dober dan!; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: »Suženji luči in zvoka« poklon Kogoju ob stoletnici rojstva.

■ SOBOTA, 10. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Ta rozajanski glas — Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: »Suženji luči in zvoka« poklon Kogoju ob stoletnici rojstva; 18.00 Tržaški štempiharji.

Skrivanje in podobne igre...

strani meje vpisovati otroke na italijanske šole s slovenskim učnim jezikom in je začelo biti iz leta v leto teh dijakov vedno več. Temu smo pričeli tudi sedaj, ko ne vedo, kaj storiti z njimi, morda tudi ni povsem tako. Zanimivo je, da tudi vsi naši šolniki niso vsi zadovoljni, da prihajajo sem dijaki s slovenske strani, baje to zelo moti pouk, blebetajo o neki nekompatibilnosti, najbolj žalostno pa je, da se v javnosti delajo zelo razumevajoče in izredno dobre, ko govorijo o tem, a potem nič ne napravijo, nihče noče o tem govoriti, samo neko skrivanje je, nihče tudi na glas noče povedati, kaj si o tem misli, niti na zastavljena vprašanja ne odgovorijo, da bi se pa kdo postavil za študente z one strani meje — to so pa že pravljice. Vprašanje je, če ne gre tu za neko čisto slovensko z zamejstvom obogateno malenkostno pikolovščino, ki pač ne prenaša nekoga, ki je »drugacen« samo zato, da se potem lahko bolje in glasneje petelini na lastnem (majhnem!) gnojniku, katerega ima seveda tudi povsem in v celoti pod svojo kontrolo. To se bodo zdele morda malce trde besede, dejstvo pa je, da si nihče noče o teh problemih niti postavljati vprašanj, kaj šele, da bi nanje odgovarjal.

Seveda so problemi večji in dosti bolj kompleksni in bi nanje morali vsaj poskušati najti neke odgovore, res pa je tudi, da se ne zavedamo, kako pomembno je, da se pri nas šolajo tudi slovenski dijaki iz Slovenije in morda je bilo to še veliko bolj pomembno, pa čeprav si upam trditi, da je v Sloveniji še vedno šolstvo trdno v rokah totalitarnega režima, ki je bil prej na oblasti v Sloveniji, saj se na tem področju res ni nič spremenilo, če samo mislimo na novega slovenskega ministra za šolstvo, ki je predstavnik bivše med druge stranke dobro skrite komunistične partije, in daje take izjave, da se vsakemu demokratu jeziijo lasje na glavi. Pa tudi tu ni posluha, ker je pač veliko lažje vso krivdo zvrni-

ti na ta večni Rim in njegove hodnike, kjer da se vse in o vsem odloča.

V ponedeljek, 28. septembra, pa so v Gorici stavkali dijaki slovenskega šolskega centra, ker nimajo še telovadnice, ne auditorija in za normalni pouk potrebnega ter urejenega laboratorija. Okrog desete ure zjutraj so odšli pred občinsko palačo, kjer so zahtevali sprejem pri županu Tuzziju, ki pa jih je sprejel šele ob 16. uri in jim ni mogel ničesar obljubiti, ker se je skliceval na sicer sedaj že kronično pomanjkanje denarja. Dijaki slovenskega šolskega centra so napovedali nove stavke, povezali se bodo s svojimi italijanskimi kolegi, v primeru, da se razmere na šolah ne bodo spremenile.

Interni deželni seminar Ssk

Slovenska skupnost bo priredila v nedeljo, 11. oktobra, celodnevni interni seminar na deželni ravni. Člani strankinskih organov na deželni, pokrajinski in sekcijski ravni, izvoljeni predstavniki in predstavniki mladinskih sekcij bodo na pobudo deželnega tajništva razpravljali o sedanjem narodnopolitičnem trenutku v zamejstvu in o nalogah, ki čakajo slovensko stranko v bližnjem obdobju. Vprašanja zaščitnega zakona, težavnega položaja na Tržaškem, splošne krize v Italiji, novosti v Sloveniji, bližanja deželnih volitev in ostale aktualne teme terjajo obširno razpravo in razmišljanje, je zapisano v tiskovnem poročilu Ssk, ki napoveduje omenjeno pobudo.

Zakaj je evropsko združenje v krizi

Nedolgo tega so Danci na ljudskem glasovanju z večino glasov zavrnili sporazum iz Maastrichta, čemur je sledil pravi pravcati valutni vihar, medtem ko so Francozi na referendumu le s pičlo večino odobrili že omenjeni sporazum. Italijanska lira je še vedno izven evropskega denarnega sistema, in isto velja za angleški funt šterling. To pomeni, da je v procesu evropskega združevanja hudo zaškripalo. Zato se mogoče sprašujejo, kakšno Evropo hočemo izoblikovati in kako ter v kolikem času hočemo ta proces dokončati. Sedanjega kočljivega trenutka v evropskem združevanju se zavedata zlasti nemški kancler Kohl in francoski predsednik Mitterrand, ki sta se takoj sestala po referendumu v

Franciji. Kohl je tedaj izjavil, kako sedanjí proces oblikovanja združene Evrope uči, da je treba bolj poslušati ljudi in manj birokrate v Bruslju. Francoski predsednik pa je ob tisti priložnosti previdno molčal.

Za sedanje težave so seveda odgovorni različni dejavniki, vendar je treba od teh dejavnikov omeniti predvsem Nemčijo, katere združitev je zahtevala in si zahteva ogromno finančnih sredstev. Nemčija je sicer gospodarski velikan, vendar se je izkazalo, da je operacija združitve vendarle zahtevala tolikšno vsoto, kakršne niti Kohl niti njegovi sodelavci niso pričakovali. Nemška vlada je zato segla po ukrepih, ki so imeli posledice na celotni zahodni sistem in zlasti nepo-

Demokracija

ral samo lepa jabolka, ko pa je prišel pomočnik, je ta način dela spremenil... Temeljno spoznanje pri demokraciji je, da tisti, ki o njej veliko govorijo in jo povsod obešajo na veliki zvon, so za demokracijo najmanj sposobni. Demokracija zahteva neko širino, človek pa je že po naravi nagnjen k ozkosti in osebnemu egoizmu. Demokracija najprej izžareva kulturo srca in šele potem se lahko odraža v javnem življenju. To lahko zapažamo na kakšnem predavanju, pri pogovoru ali debati. Neprijetno se počutim, ko posegajo v debato sive eminence ali markantne dame in v pravi veri in osebni dobronamernosti streljajo kozle (včasih celo bike!), ko s posegom pokažejo poslušalcu osebno ozkost in otopelost.

Pravo nasprotje demokracije so razni članki in komentarji. Koliko kulturniške ihte rabijo komentatorji, ko čuvajo »svoj prav« in seveda tudi kako malo kulture je v njihovi ihti, ko za vsako ceno hočejo nekaj potisniti na tisti tir, o katerem so prepričani, da je edini pravilen, pa po njem že davno ne vozijo več vlaki... Dogaja se, da so velikokrat manj zrelí za demokracijo tisti, ki so v demokraciji živeli petdeset let, kot pa tisti, ki so bili vzgojeni v tej ali oni diktaturi. Dejstva so na dlani le čemu bi jih našteval! Dovolj je, če prelistamo ta ali oni naš časopis.

Demokracija mora ohranjati vsako človeško družbo, saj temelji na enakosti vseh. Čeprav ni edina norma, ki jo družba pozna, je in ostane pa osnovno načelo pri vsaki družbeni ureditvi. Prav tako ostaja edina pravična presoja pri vsakem komentarju, poročilu ali posegu pa naj bo to v Cerkvi, tisku, na radiu ali televiziji.

sredne posledice na evropski denarni sistem. Zaradi visoke nemške diskontne mere je nastal postopno pravi potres v celotnem sistemu, kar je imelo negativne posledice predvsem pri šibkejših gospodarskih sistemih v okviru dvanajsterice. To je, po mnenju opazovalcev, eden glavnih vzrokov, zaradi katerih je prišlo v procesu evropskega združevanja do zastaja, in da se že govori, da bo treba vnesti nekatere popravke v sporazum iz Maastrichta. Nekateri pa že govorijo, da bo nastala bistvena razlika v nadaljnjem procesu evropskega združevanja. Nekateri države — z Nemčijo na čelu — bodo hitreje napredovale v procesu združevanja, nekatere, med njimi je Italija, pa počasneje.

Aleksij Pregarc ob povratku iz Švedske in Nemčije

»Občutek imam, da so naši izseljenci samozavestnejši kot v prejšnji dobi«

Tržaški radijski napovedovalec in književnik Aleksij Pregarc je bil od 2. do 10. septembra na Švedskem in v Nemčiji. Obiskal je nekaj najpomembnejših središč, kjer živijo slovenski izseljenci. Gostovanja, za katerega je dala pobudo Izseljenska matica, se je udeležila tudi dramska skupina iz Povirja pri Sežani. Z A. Pregarcem smo se pogovorili o poteku, namenu, pomenu in vtisih, ki jih je dobil na tem potovanju.

Aleksij Pregarc

Kaj bi povedali o namenu tega potovanja in s kakšnim programom ste se predstavili našim izseljencem?

Na Švedsko in v Nemčijo — obiskali smo Gotebörg, Malmöe in Stuttgart — sem šel kot zastopnik slovenske kulture in kot spremljajoči režiser dramske skupine iz Povirja pri Sežani, katere komedija »Kako smo se možili« je bila izbrana kot najbolj ustrezna predstava za naše izseljence (gre za dva teksta s prologom v predelavi in režiji A. Pregarca; Levstikov »Juntež« in Vilharjeva »Poštena deklica« — op. ur.). Namen tega potovanja je torej bil predvsem ta, da naše izseljence seznanimo z amatersko gledališko dejavnostjo, ki je bila tokrat na najvišji ravni. Istočasno pa sem seveda zastopal splošno slovensko kulturo, tako da sem pred vsako predstavo poslušalcem spregovoril o njej. Na sporedu so bile tri predstave v omenjenih mestih, organizirali pa so jih naši izseljenci. Uspeh ni mogel izostati.

Tokrat ste že drugič obiskali slovenske izseljence na Švedskem. Kako so vas rojaki sprejeli?

V glavnem je bila publika ista kot prvič, vendar pomnožena. Tokrat je bilo snidenje še bolj prisrčno in doživeto, saj smo se srečali res kot pravi prijatelji.

Kakšne težave imajo Slovenci na Švedskem in kako so organizirani?

Predvsem bi rekel, da se morajo Slovenci na Švedskem nanovo organizirati po izstopu iz Jugoslovanske izseljenske zveze. To jim je uspelo v zelo kratkem času ob določenem odpadništvu, dejavnost pa se lepo razvija pod vodstvom predsednika Zveze slovenskih društev Branka Jenka in njegovega pomočnika Stojana Cočiča, oba Primorca po rodu. Kar delno hromi pogostejša srečanja med našimi izseljenci so velike razdalje in delovne obveznosti. Ponekod (tako npr. Gotebörg) je tudi vprašanje finančne zmogljivosti. Sicer pa je tu povezovalni člen duhovnik J. Drolc, ki ima v vseh slovenskih sredinah vsaj po eno mesečno mašo.

Rečem naj še, da je pri slovenski zvezi ostalo tudi precej Hrvatov, medtem ko so se Srbi oddaljili. Na Švedskem je Slovencev okrog 6 tisoč, od teh pa je kar 1.500 članov zveze.

Kako pa ste se počutili pri Slovincih v Nemčiji. So naši rojaki tam povezani?

V Nemčiji je Slovencev znatno več in so odlično organizirani. Nekateri med njimi so tudi zelo podjetni. Temu primeren je bil tudi odlični sprejem. Predsednik Zveze slovenskih društev tamkajšnjega območja je podjetnica Ana Štuhec, ki je za to priložnost organizirala tudi odpadli (ne po njeni krivdi) sprejem z deželnim ministrom za kulturo. Predstavo smo imeli v nabito polnem gostišču Pri Prleku. Gostje so jo z velikim navdušenjem sprejeli in jo prekinjali z aplavzi. Nekateri so prvič poslušali slovensko besedo na odru. Iz našega gostovanja v Stuttgartu je izšla tudi volja za začetek slovenske amaterske gledališke dejavnosti v Nemčiji.

V kolikšni meri so, po Vaših opažanjih, slovenski izseljenci na Švedskem in v Nemčiji podlegli asimilacijskemu pritisku?

Občutek imam, da so naši izseljenci veliko samozavestnejši kot v prejšnji dobi, da je pečat slovenskosti dobro sprejet in diferenciran tudi pri večinskih narodih. Na to je seveda vplivala samostojnost Republike Slovenije. Jasno pa je, da bo za še večjo podkrepitev te samozavesti morala poskrbeti tudi matična domovina

s svojo nedeljeno skrbjo za pomembne slovenske sredine na tujem. Zaenkrat so državljani matične države s svojo miselnostjo zelo daleč od obeh sredin. Upam si pa trditi, da je tega krivo nekdanje enoumje. Starih navad in ravnanja se pač ni mogoče otrestiti v nekaj letih.

Za zaključek še splošna ocena tega Vašega potovanja...

Kar zadeva naše rojake na tujem menim, da medtem, ko bi se marsikateri Slovenec rad vrnil v domovino, so se mlajše generacije vživele v drugačne razmere in bi bila v nekaterih slučajih ta razpetost morda zanje nasilna in usodna. Temu bi lahko odpomogle urejene razmere in gospodarska rast v matični domovini. Kar pa zadeva mene osebno, bi dejal samo, da je bila to nova in poučna izkušnja, ki bi bila še marsikomu koristna.

(hj)

Nagrada

»Dr. Frane Tončič«

Slovenski visokošolski sklad Sergij Tončič v Trstu obnavlja letno nagrado »Dr. Frane Tončič«, ki ima namen vzpodbuditi visokošolce, pripadnike slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu.

Nagrada je namenjena disertaciji, ki pomeni obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki je sklenila kandidatov visokošolski študij v obdobju med 1. junijem 1991 in 30. aprilom 1992.

Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije najkasneje do 20. oktobra t.l. Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20, nakar bo prejeta dela obravnavala komisija, ki jo bo imenoval Upravni odbor Sklada. Dobitnik nagrade, ki znaša 2 milijona lir, bo razglašen februarja prihodnjega leta.

Tržaška Slovenska skupnost o aktualnih problemih

Tržaški pokrajinski izvršni odbor SSK je zadnji na seji obravnaval vrsto političnih zadev. Uvodoma je med drugim ugotovil, da so tudi med slovenskimi ljudmi vzbudili zaskrbljenost in nasprotovanje ukrepi, ki jih je sprejela rimska vlada za sanacijo težavnega gospodarskega položaja. Naravno je, da za ureditev skupnih zadev vsi nekaj prispevamo, a deželi morajo biti porazdeljeni na pravičen način, ne da bi pri tem ogrozili temeljne pravice in socialne pridobitve. SSK meni, da bi se država med drugim morala resneje zavzeti za omejitev davčnih utaj in bolj upoštevati položaj družbeno šibkejših oseb, kot so upokojenci, pa tudi kriznih področij, kot je tržaško. SSK izraža v tej zvezi nasprotovanje nameri, da bi okrnili ali kratkomalo ukinili Sklad za Trst, čeprav meni, da bi morali ta izredna sredstva na Tržaškem bolje uporabljati.

Na seji, ki sta se je udeležila tudi pokrajinski svetovalec prof. Ivan Peterlin in tržaški občinski svetovalec prof. Samo Pahor, je beseda tekla predvsem o zapletenem in zaskrbljujočem krajevnem političnem položaju. Izvršni odbor je med drugim ožigosal nove napade tržaškega župana Staffierija na pravico do javne rabe slovenskega jezika, proti katerim je že nastopil svetovalec Pahor. Po-

leg tega je izvršni odbor izrazil potrebo, da tržaški župan nemudoma skliče novoizvoljene rajonske svete, saj je nedopustno, da štiri mesece po volitvah niso še polnomočno zaživel.

Kar zadeva rešitev politične krize, v kateri se nahaja tržaški pokrajinski svet, SSK meni, da bi bila huda napaka, ko bi pri sestavljanju upravne večine ponovno prevladala nacionalistično ozka in zaprta stališča, kakršna so botrovala izvolitvi tržaškega občinskega odbora, saj takšna stališča lahko Trst le še bolj potisnejo v slepo ulico, v katero je zašel. SSK zato na pokrajini podpira iskanje levosredinskih upravno-političnih rešitev. Sicer pa SSK namerava stalno opozarjati na neresene probleme slovenske manjšine, katerih rešitev je slej ko prej bistvenega pomena za Trst in tržaško pokrajino ter za njuno plodno vključevanje v širši gospodarski, kulturni in politični kontekst. SSK vabi vse slovenske izvoljene predstavnike, naj kar se da enotno nastopajo v tem smislu.

* * *

V občinskih izpostavah so pretekli teden začeli deliti bencinske bone za leto 1992 (za skupnih 120 litrov bencina). Kdor jih želi dvigniti, mora imeti s sabo osebni dokument ter avtomobilsko knjižico. Bone bodo delili do 16. oktobra.

Tudi letina 1992 bo dala kvalitetno kapljico

Posnetek z letošnje trgatve v Križu

(foto M. Magajna)

V teh dneh je po vinogradih od Brd do Istre vse živo, le v gornjih predelih Krasa še čakajo, a že konec tega tedna bo trgatve tudi v teh krajih.

Deževje zadnjih dni je marsikoga prepričalo, da nekoliko poihiti s trganjem, saj obstaja nevarnost, da bi vsaj bolj občutljive bele sorte začele gniti.

Na splošno bo letošnja letina srednje dobra, saj so trte sušo zelo različno občutile. Kjer so vinogradi zasajeni na močnih, globokih tleh, bo kvaliteta zelo dobra, na sušnih legah, ob preobremenjenosti trt, pa je pridelek kvalitativno slabši. Marsikje so tako ob meritvah ugotovili precej nizke sladkorne stopnje ob izjemno zmanjšani količini kislin. Zanimivo je, da so precej opazne razlike med idealnimi razmerami in stanjem glede na posamezne sorte. Za sušo so še zlasti občutljive tuje sorte, ki so navadno cepljene na posebne, za sušo manj odporne podlage. Od domačih sort je še zlasti malvazija precej podvržena suši, bolje pa sta reagirali še zla-

sti rebula in tudi vitovska grganja, še posebej, če ni preveč rodila. Pametno so torej ravnali tisti, ki so še pravočasno redčili zarod.

Bele sorte so v nižjih legah skoraj povsod že pobrali. V Brdih so v zadnjih dneh končali brati sauvignon in tokaj, začenja pa se tudi branje rebule. Beli in sivi pinot ter chardonay pa so najprej potrgali. Šele oktobra bodo začeli brati črne sorte. Briški vinogradniki so letos precej zaskrbljeni, to vsaj na italijanski strani. Splošna gospodarska kriza se namreč odraža tudi v potrošnji visokokvalitetnih vin. Marsikateri vinogradnik ima na zalogi še lansko vino in to v tolikšni količini, da predstavlja problem. Tudi trgovci, ki so navadno — po precej ugodnih cenah — kupovali grozdje, da so ga nato sami predelali in prodajali pod svojim imenom, so letos precej znižali ceno in kupujejo le najboljše grozdje. Vse to se bo seveda odražalo na dohodkih briških vinogradnikov. Kot pravijo, je rešitev v strogi kvaliteti. Že s prihodnjim letom se nameravajo usmeriti v nižjo, a zato kvalitetnejšo proizvodnjo. To bi odgovarjalo tudi vsedravnemu in evropskemu trendu.

V nižjih predelih Krasa in v Bregu so trgatve belih sort že opravili, prav tako se začenja tudi trgatve črnih. Količinsko so ljudje zadovoljni in tudi kvaliteta grozdja ni bila tako slaba kot so se bali, prej obratno. Tudi letina 1992 bo, kot kaže, dala kvalitetno kapljico. Vendar pa morajo še marsikje trgati. Zaradi dežja in blata bo delo precej težko in naporeno. Marsikje začenja grozdje tudi gniti, kar še dodatno otežkoča trgatve. Treba to torej čistiti grozdje ter odstraniti vse uvelo in nedozorelo grozje. Lahko tudi prebiramo in poberejo le najboljše grozde, drugorazredne pa še nekaj časa pustimo na trti za drugo poznejšo trgatve.

M.T.

Mednarodno srečanje v Gorici

V sejni dvorani občinskega sveta v Gorici je bilo v sredo, 23. septembra, mednarodno srečanje na temo: »Gorica: stičišče etničnih manjšin Vzhoda in Zahoda«. Posvet je bil v bistvu spoznavni sestanek med goriškim sociološkim inštitutom ISIG in rusko Kaprijsko šolo iz Sankt Petersburga. Srečanja, ki so se ga udeležili tudi izvedenci iz drugih evropskih držav, je bilo že po svoji zasnovi namenjeno strokovni publiku. Udeležba je bila vsekakor številna, vendar je bilo v dvorani čutiti neko praznino: manjkali so namreč prav Goričani, torej prebivalci tistega mesta, ki je »stičišče etničnih manjšin Vzhoda in Zahoda«.

Na srečanju ni bil govor izrecno o Slovencih, pač pa splošno o

vlogi manjšin pri oblikovanju nove Evrope in gradnji sožitja med različnimi narodi. Direktor Kaprijske šole, pater Egidij Guidubaldi, je dejal, da je treba tudi Sovjetsko zvezo, tako kot Evropo, razbiti in s tem dati več prostora vsem njenim internim komponentam, kar je bistven pogoj za njeno rast.

Raziskovalka inštituta ISIG Laura Bergnach pa je imela daljši uvodni referat na temo srečanja, v imenu župana Tuzzija je spregovoril odbornik Colella, goriško pokrajinsko upravo pa je predstavljala odbornica Aleksandra Devetak. Srečanje se je zaključilo z razgibanim pogovorom: diskutanti so odprli tudi številna vprašanja, ki so vredna razmisleka.

»Krstna« tekma Jadrana v Faenzi

Kljub porazu spodbuden začetek

Naš najboljši košarkarski predstavnik Jadran TKB, ki se je po dveh sezonah ponovno vrnil v drugoligaško prvenstvo, je svoj krstni nastop v letošnji sezoni opravil na enem izmed najtežjih igrišč, v Faenzi, pri ekipi, ki jasno računa na napredovanje v višjo ligo. Drvaričevi fantje so sicer bili poraženi 82:94, vendar, kar je najpomembnejše, so bili v drugem polčasu povsem enakovredni tekmeč bolj renomiranemu nasprotniku.

Plavim se je na začetku pomembnega srečanja očitno poznala neizkuščenost, ki je marsikateremu mlademu igralcu »odrezala noge«. V 10. minuti prvega polčasa so tako domačini vodili s 16 točkami prednosti, v 15. minuti pa kar z naskokom 18 točk. Marsikdo je tedaj menil, da je tekma zapечатena, vendar so se v drugem polčasu Jadrancovi »prebudili« in igrali kot prerojeni. Zaostanek se je stalno manjšal, 10. minut pred koncem tekme je znašal še 7 točk. V končnici tek-

me so bili domačini prisebnejši in so tako tudi zmagali.

V Jadrancovem taboru so bili po letošnjem prvem prvenstvenem nastopu zmerno zadovoljni. Dolgoletni stember ekipe Klavdij Starc meni, da se bo učinkovitost plavil v naslednjih tekmah znatno povečala, ekipa je namreč mlada in so zato prvi nastopi najbolj kritični. Poleg tega bodo Jadrancovi dosegli vrhunec forme šele v prihodnjih mesecih. »Na gre pri tem pozabiti«, je dejal Starc, »da igrajo v drugoligaškem prvenstvu polprofesionalne ekipe ali celo profesionalne, kakovost je zato na visoki stopnji. Rezultat v Faenzi in dejstvo, da smo se polovico tekme enakovredno upirali močnim domačinom, sta zato še toliko bolj razveseljiva.«

Jadran letos računa na miren obstanek v ligi, v nižje prvenstvo pa bodo nazadovale 4 ekipe. Trener Drvarič je prepričan, da bodo Jadrancovi

(Dar) ||||| ▶ 8

Ekipa Jadrana v sezoni 1992/93

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

ABONMA 1992-93

Aldo Nicolaj:
HAMLET V PIKANTNI OMAKI

Sam Shepard:
POKOPANI OTROK

Anton Pavlovič Čehov:
ČEŠNJEV VRT

Bernard Slade:
OB LETU OSOREJ

Thornton Wilder:
NAŠE MESTO

Arthur Schnitzler:
ANATOL

SLOVENSKA NOVITETA

Dosedanji abonenti lahko obnovijo abonma do petka, 2. oktobra od 10. do 14. ure pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Petronio 4, telefon 632664. Vpisovanje novih abonentov od sobote, 3. oktobra dalje.

Kosičevi vitraži bogatijo rupensko cerkvico

Od nedelje, 27. septembra, je gotovo za ljubitelja lepote naše ožje domovine še razlog več, da se ustavi v Rupi, vasi ob Vipavi, ki ima za farnega zavetnika sv. Marka. Od nedelje se namreč cerkvi- ca na griču, okrog katerega se je razvila vas, lahko ponaša s tremi barvnimi okni, ki si jih je zamislil in daroval rupenski rojak, slikar Andrej Kosič. Vitraže je izdelal steklarski mojster iz Ajdovščine Ciril Stojko, podjetje Tabaj iz Štandreža pa je poskrbelo za montažo.

Novo umetniško pridobitev je med lepo slovesnostjo blagoslovil škofov vikar msgr. Oskar Simčič, vernikom pa je o treh umetnih spregovoril umetnostni zgodovinar iz bližnjega Mirna Marko Vuk. Med drugim je v svoji predstavitvi tudi poudaril, »da se slogovna Kosičeva bravna okna odlikujejo z mehko, ki jo še podčrtuje potek linij. Tudi v barvnem pogledu so vitraži skladni, saj kolorit harmonično naglašajo upodobljeno vsebino. Le-ta je zamišljena tako, da naglašajo poglobljene vrednote, na katere naj bi se naslanjala rupenska vaška skupnost. To pa so predvsem kulturne vrednote in vrednote, izvirajoče iz krščanstva.«

Po blagoslovu je rupenska župnijska skupnost priredila topel sprejem umetniku in kulturni program v počastitev tega dogodka. Prvi je v pozdrav nastopil otroški zbor, ki ga vodi Tatjana Kovic. Vaščani so se nato zahvalili umetniku za darovane vitraže, sedanjemu upravljavcu rupenske fare dr. Humar pa se je s hvaležnostjo spomnil tudi rajnega župnika Draga Butkoviča, ki je prisluhnil Kosičevi želji in sprožil postopek, da se je ta plemenita pobuda uresničila. Kulturni del je zaključil mešani zbor Rupa-Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček, še dolgo pa so se ljudje zadržali na prireditvenem prostoru pod cerkvijo in se pogovarjali o opravljenem ter načrtovanem delu. Rupenska vaška skupnost se med drugim te dni pripravlja na sprejem novega župnika. V Gabrje, od koder bo upravljal tudi župijo Rupa-Peč, bo prišel s prvim oktobrom nekdanji openski župnik Vilijem Žerjal.

* * *

V beneški galeriji v Špetru bodo do 2. oktobra na ogled dela kanadske Slovenke Mirijam Fabijan. Razstavljene so zanimive fotografije. Na otvoritvi razstave je spregovorila predstavnica Slovenske izseljenke matice Irene Mislej, ki se je tudi sama rodila v izseljenstvu in zato težave in notranje stiske človeka, ki sanja o domovini prednikov, zelo dobro razume.

Vodopivčeve cerkvene skladbe na koncertu v Podgori

Prizor s koncerta Vodopivčevih skladb v Podgori

(foto Klemše)

Vinko Vodopivec je še zlasti na Primorskem pojem skladatelja in duhovnika. Ti dve poslanstvi se odražata v celotnem njegovem življenju. S svojimi skladbami, bodisi cerkvenimi kot posvetnimi, se je tako približal našemu ljudstvu, da so nekatere njegove pesmi skoraj ponarodele. Ljudje so jih vzljubili, ker so začutili, da jih je pisal s srcem. Zato ni čudno, da se v teh dneh, ko se spominjamo 40-letnice njegove smrti, vrstijo koncerti in prireditve njemu v čast.

Tako je bilo v nedeljo, 27. t. m., tudi v Podgori, kjer je koncert Vodopivčevih cerkvenih skladb napolnil cerkev. V tej isti cerkvi je Vinko Vodopivec začel svojo glasbeno pot. Kot 12-leten fant je namreč začel redno orglati pri bogoslužju. Na nedeljskem koncertu so sodelovali Mešani zbor Lipa iz Šempasa, ki ga vodi Miran Rustja, moški zbor Provox iz Nove Gorice, pel je pod vodstvom Tanje Kuštrin in še mešani zbor Podgora, ki ga vodi Mirko Špacapan. Slišali smo dokaj zanimiv spored. Prvi zbor je izvajal latinsko mašo v čast svete Katerine iz leta 1941 ob orgelski spremljavi mojstra Huberta Berganta. Moški zbor je zapel dve evharistični in eno Marijino ter ob spremljavi godalnega kvarteta dva dela iz latinske maše v čast svetemu Vincenciju mučencu, medtem ko je podgorski zbor izbral pet Marijinih pesmi. Na koncu pa so združeni zbori pod vodstvom Mirka Špacapana izvedli še tri med najbolj znanimi Vodopivčevimi Marijinimi pesmimi. Med sporedom je Tanja Vižintin brala odlomke iz del raznih avtorjev. Orglar Hubert Bergant pa je med posameznimi nastopi izvedel dva Bachova korala in nekaj odlomkov iz

skladb raznih avtorjev. Tudi prireditve v režiji Janeza Povšeta je bila skrbno pripravljena in je vsebinsko lepo predstavila pomen Vodopivčevega ustvarjanja za cerkvene potrebe, še zlasti pa je sporočilo te glasbe zaživelo ob navdušujoči priložnostni besedi odličnega poznavalca Vodopivčevega življenja in dela, duhovnika Jožka Kraglja.

M.T.

NOVICE

»Pravi« slovenski tolarji

V sredo, 30. septembra, je Banka Slovenije dala v promet nove tolarške bankovce. Dosedanje bone bo mogoče zamenjati v teku nekaj mesecev v razmerju 1:1. V prehodnem obdobju bodo boni vsekakor še veljavni, na banki pa jih bo mogoče zamenjati tudi potem. Novi »pravi« slovenski denar sta izdelala arhitekta M. Licul in R. Španzel, tiskala pa ga je neka angleška tiskarna. Na njem so upodobljeni liki znamenitih Slovencev.

* * *

Javnost je presenetila vest, da je minister za trgovinsko mornarico Tesini odredil izredno komisarsko upravo za Avtonomno pristaniško ustanovo in to z utemeljitvijo, da upravitelji ustanove niso bili zmožni odpraviti primanjkljaja za lansko leto. Dosedanji predsednik, zdravnik Paolo Fusaroli, pa je bil imenovan za izrednega komisarja. Vest je naletela na deljena mnenja. Nekateri politični predstavniki so to potezo ministra pozitivno ocenili, drugi pa so izjavili, da gre za dejanje, ki nasprotuje zdravi pameti.

* * *

Slovenski dijaški dom »S. Kosovel« iz Trsta je prejšnji teden izročil koprskemu Rdečemu križu veliko zimskih oblek za begunce. Ker pa je le-teh že samo na Koprskem nad 2.000, bo dijaški dom nadaljeval z nabiralno akcijo. Informacije lahko dobite po telefonu (št. 573141).

Kulturni večer v Gorici

Ko letos obhajamo štiridesetletnico smrti skladatelja Vinka Vodopivca, se zlasti na Goriškem — njegovi ožji domovini — z raznimi proslavami in koncerti spominjamo tega jubileja. Po dveh pomembnih prireditvah onstran meje in sicer v Kromberku je bila prejšnji teden tudi v Gorici spominska prireditve na čast zaslužnemu in priljubljenemu glasbeniku. V dvorani Katoliškega doma je namreč Zveza slovenske katoliške prosvete skupno z Novogoriškim muzejem organizirala zelo primeren kulturni večer s predstavitvijo jubilejnega zbornika in dveh Vodopivčevih pesmaric. Sledile pa so in bodo še druge prireditve v počastitev primorskega komponista.

Večer je imenu ZSKP uvedla prof. Franka Žgavec in orisala pomen skladatelja in kulturnega večera ter predstavila predavatelj. Najprej je muzikologinja Slavica Mlakar predstavila obe zbirki V. Vodopivca za mešane zборе »Naša Soča« in za moške oz. ženske zборе »Moje gosli«. Podala je svoj kriterij, ki jo je pri ureditvi zbirke vodil. Nato je ravnateljica novogoriškega muzeja Slavica

Plahuta spregovorila o pripravi jubilejnega zbornika, ki je pravzaprav izredni in v celoti Vodopivcu posvečen letošnji Goriški letnik. Omenila je glavna prizadevanja za izid te tako pomembne in tehtne knjige, saj to zbornik v resnici je. Kot zadnji je nastopil zgodovinar in kritik Marjan Breclj, ki je pravzaprav glavni urednik tega zbornika. V prijetni in navdušeni besedi je predstavil glavne prispevke, ob njih pa tudi tehtno prikazal dobo samo in glavne obrise Vodopivčeve osebnosti. Še posebej vlogo, ki jo je skladatelj in dolgoletni župnik v Kromberku igral skupno z drugimi vidnimi slovenskimi primorskimi glasbeniki in kulturniki v obdobju med obema vojnama.

Večer je začel s prijetnim nastopom mešani pevski zbor Rupa-Peč, ki je pod vodstvom dirigenta Zdravka Klanjščka občuteno zapel nekaj Vodopivčevih skladb.

Naj še dodamo, da bo kasneje v mesecu oktobru še koncert Vodopivčevih cerkvenih pesmi, ki ga v Štandrežu prireja Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Nato bo še znana Vodopivčeva spevoigra.

Pomembna slovesnost v Ljubljani ob 140-letnici celjske MD

Delovanje v duhu Slomškovega izročila

Za Mohorjevo družbo iz Celja je bil četrtek, 24. septembra, prazničen dan. V Cankarjevem domu v Ljubljani je bila na ta dan svečanost ob 140-letnici te pomembne slovenske založniške hiše. Proslava je imela vseslovenski značaj, saj se je udeležilo tudi veliko rojakov iz zamejstva in zdomstva. Skupaj s celjsko MD sta namreč praznovali tudi sestrski družbi iz Gorice in Celovca. Predsedniki vseh treh založb so podpisali tudi skupno izjavo, v kateri se zavezujejo, da bodo v bodoče še tesneje sodelovali, in v kateri potrjujejo poslanstvo, namen in smernice Mohorjevih družb. Izjavo objavljamo ob koncu tega zapisa.

Prireditelji niso naključno izbrali datuma proslave. Ob tej priložnosti so se namreč spomnili tudi 130-letnice smrti svetniškega škofa Antona Martina Slomška, ki je bil med drugim idejni oče in soustanovitelj Mohorjeve družbe. O njem je na slovesnosti spregovoril mariborski škof dr. Kramberger, predsednik celjske MD, pater Hieronim Žvegljč pa je orisal zgodovino te najstarejše slovenske založniške hiše. Omenil je ustanovitelje — poleg Slomška še Einspielerja in Janežiča — povedal je, zakaj se je družba selila iz Celovca na Prevalje in nato v Celje, kako je nastala Goriška Mohorjeva družba in kako se je založba po vojni obnovila v Celovcu. Ob koncu sta spregovorila še predstavnika obeh sestrskih družb: predsednik goriške MD dr. Oskar Simčič in celovške dr. Pavle Zablatnik.

SKUPNA IZJAVA TREH MOHORJEVIH DRUŽB

Predstavniki vseh treh Mohorjevih družb, celovške, goriške in celjske, zbrani v Bilčovsu na Koroškem 8. julija 1992 z namenom, da bi se pogovorili o možnostih medsebojnega sodelovanja v novih družbenih razmerah, ugotavljamo, da imajo vse tri sestrskie družbe redne medsebojne stike že skoraj deset let. Menimo, da je treba sodelovanje še poglobiti in stike utrditi, saj je z rojstvom samostojne države Slovenije nastal povsem nov položaj. Zato sprejemamo in razglašamo naslednjo izjavo.

Ob stotridesetletnici smrti škofa Antona Martina Slomška in ob stoštiridesetletnici ustanovitve Mohorjeve družbe se hvaležno spominjamo Slomška kot idejnega očeta in soustanovitelja Družbe sv. Mohorja. Iz ljubezni do Boga in naroda je hotel čim učinkoviteje Slovincem utrditi versko in narodno zavest. Zamislil si je ustanovo, ki bi dosegla z dobro slovensko knjigo sleherni vas in družino na Slovenskem. Misli, ki jih je Slomšek širil kot duhovnik in škof, je narod prevzemal kot dragoceno dediščino in si je kot vodilo osvojil njegovo duhovno izročilo: »Sveta vera bodi vam luč, materina beseda pa ključ do zveličavne narodove omike.«

Na tem duhovnem izročilu so številni slovenski rodovi gradili Mohorjevo družbo. Njeno dosledno delovanje v duhu Slomškovega izročila je obrodilo pri izdajanju dobrih slovenskih knjig bogate sadove.

Vse, kar se je dogajalo z Mohorjevo družbo od njene ustanovitve do danes, moramo gledati v luči božje modrosti in previdnosti. Tako je bilo za verski in kulturni razvoj slovenskega naroda zelo pomembno, da se je Mohorjeva uveljavila v Celju še pred spremembo družbenopolitičnih razmer leta 1945. Veliko število rojakov je ostalo po razpadu Avstro-Ogrske pod Italijo; fašizem jim je onemogočil uvoz slovenskih knjig, zato od leta 1924 za domače čtivo na Goriškem in Primorskem skrbi Goriška Mohorjeva. Mohorjeva družba v Celovcu po plebiscitu leta 1920 zaradi izgona izobrazencev in utesnjenih razmer vse do leta 1945 ni mogla razviti samostojne založniške dejavnosti, zato so koroški Slovenci prejeli knjige iz Celja.

Vsaka od treh Mohorjevih je torej delovala po svojih močeh na svojem prostoru in bogatila narodovo zakladnico. Velika naloga Mohorjeve je bila in bo povezovanje rojakinj in rojakov preko vseh gospodarskih, kulturnih, zemljepisnih ali političnih meja. Dejstvo je, da delujejo Mohorjeve samostojno v treh državah.

Razdelitev Mohorjeve družbe na celjsko, celovško in goriško torej ni sad kake notranje razcepljenosti, marveč je to davek, ki smo ga Slovenci morali plačati zaradi spremenjenih političnih razmer po prvi in drugi svetovni vojni. V dejstvu, da se nam je kulturno-politična identiteta razvila drugače v Avstriji, Italiji in Sloveniji, vidimo veliko obogatitev naroda, h katerega pestrosti in mnogoličnosti prispevamo vsi po svojih močeh, zavedajoč se velike odgovornosti za kulturno, versko in nravno dviganje ravni svojih rojakov.

V letu, ko je Slovenija postala samostojna država in se je torej uresničila slovenska narodna ideja, se za vse

tri Mohorjeve družbe začenja nova doba. Mohorjeve družbe naj sodelujejo v duhu mohorjanskega poslanstva in zamisli o skupnem slovenskem kulturnem prostoru. Prepričani smo, da danes še ni čas za razmišljanje o eni sami enotni Mohorjevi družbi, kakršna je bila prvih sedemdeset let, narediti pa želimo vse, kar je mogoče, da bi vse tri sestre čutile in kazale sorodstvene vezi, saj rastejo iz istih korenin.

V novih razmerah želimo koristno služiti vsemu slovenskemu ljudstvu v duhu načel, ki so vodila ustanovitelje Slomška, Einspielerja in Janežiča pred stoštiridesetimi leti. Dve nalogi vidimo pred seboj: s svojimi izdajami pomagati Slovincem, da ohranijo ali znova najdejo človeško, narodno in krščansko zavest in samozavest, obenem pa jim pomagati do »nove pismenosti« v času, ko se ljudje množično odvrtaajo od knjige.

Mali slovenski narod in njegove tri Mohorjeve — naj bo to naše bogastvo!

V Ljubljani predstavili knjigo M. Bufona

V Zemljepisnem muzeju na Institutu za geografijo univerze v Ljubljani so v sredo, 23. septembra, predstavili knjigo »Prostorska opredeljenost in narodna pripadnost«, ki jo je napisal Milan Bufon, raziskovalec SLORI, izdalo pa Založništvo tržaškega tiska. Ob prisotnosti geografov, docentov na ljubljanski univerzi, predstavnikov zunanega ministrstva, ministrstva za Slovence po svetu, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, SLORI, ZTT in časnikarjev je o delu spregovoril prof. Vlado Klemenčič, o izdaji Marko Kravos, o izdajateljski naravnosti SLORI Sergij Lipovec ter sam avtor o vsebini knjige. Sledila je razprava, med katero je prišlo do izraza predvsem spoznanje, da so vprašanja, ki zadevajo etnične manjšine, v dinamičnem procesu, ki ga je treba nenehno spremljati, da se ne odtujimo stvarnosti, ki nas kot narod obkroža. Samozavestno smemo trditi, da je slovenska znanost na tem področju dovolj prodorna na evropski in tudi svetovni ravni.

V nedeljo, 27. t. m., je bil v cerkvi na Repentabru tretji koncert iz niza Glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe. Na sporedu je bil nastop Marinke Breclj z Dunaja, ki je tudi v mednarodnem merilu priznana klavičembalistka. Z njo so igrali člani skupine Gallus Consort. V programu so bile izključno baročne skladbe. Niz koncertov na Repentabru se bo zaključil to nedeljo. Na sliki: (foto D. Križmančič) klavičembalistka med nastopom v repentaborski cerkvi.

Prijetni deseti Galebov šolski dnevnik

Pred začetkom šolskega leta 1992-93 je izšel deseti Galebov šolski dnevnik, ki bo otrokom gotovo všeč že zaradi živih barv. Dnevnik je priloga istoimenske mladinske revije, njegov izid so omogočili vsi slovenski denarni zavodi na Tržaškem in Goriškem, zadnjič pa ga je tokrat uredil Lojze Abram. Kot je napovedal že pred začetkom poletnih počitnic, prepušča po desetih letih uredniškega dela mesto mlajšim silam.

Domiselni in nadvse prijetni so stripi, ki jih je narisal Walter Grudina. V letošnjem Galebovem dnevni-

ku nastopajo štirje (seveda narisani) junaki, dva dečka in dve deklici, ki bodo naše šolarje spremljali vsak dan. Grudina se je s svojimi kratkimi zgodbicami znal vživeti v otroško dušo: v svojih stripih govori o občečloveških temah, a na svojstven, čisto preprost in obenem učinkovit način. Šolarjem govori o prijateljstvu, ljubezni, ekologiji, o pomenu praznikov, o sožitju med Slovenci in Italijani, pa tudi o majhnih vsakdanjih problemih šolarjev. Stripi so prijetni in verjetno se bodo tudi odrasli pozabavali, ko jih bodo prebrali.

Denis Novato prvi

Na tradicionalnem tekmovanju Zlata harmonika v Ljubčini, katerega namen je predvsem popularizirati diatonično harmoniko, je mladi glasbenik Denis Novato osvojil zlato plaketo v kategoriji od 16 do 45 let. Za mladega harmonikarja pa to nikakor ni prvo pomembno priznanje. Kljub svojim mladim letom, ima jih komaj 16, je že dobil nekaj mednarodnih priznanj in nagrad. Julija se je tudi v Anconi udeležil svetovnega tekmovanja in si prislužil prvo nagrado, čeprav je bila konkurenca izredno kvalitetna.

NAŠA DRUŠTVA

KD »SLAVKO ŠKAMPERLE«

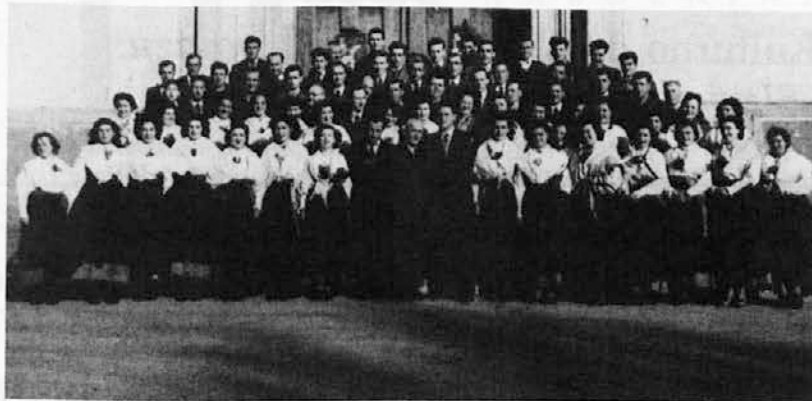
Po dolgih letih mirovanja se je letošnjega junija spet začelo »prebujati« svetoivansko kulturno društvo, poimenovano po domačinu Slavku Škamperletu, ki je umrl v zaporu za časa druge vojne. Glede na dejstvo, da danes mnoga društva doživljajo krizo, je podatek nedvomno pozitiven. Za ponoven začetek delovanja pa je spodbudno tudi dejstvo, da imajo pobudniki vrsto zanimivih idej in načrtov predvsem za mlade.

Zgodovina Kulturnega društva »Slavko Škamperle« se uradno začne takoj po drugi svetovni vojni. Njegovo delovanje je bilo na začetku izredno živahno, saj so ga vodili ljudje, ki so imeli kopico idej in velikoj volje do dela. Kulturna dejavnost pa se pri Sv. Ivanu ni začela po drugi vojni, saj je ta kraj, ki je danes postal del mesta, že od nekdaj bil eden pomembnih slovenskih centrov. Že leta 1868 je bila ustanovljena čitalnica, kasneje pa še Politično in bralno društvo »Edinost«, pogrebno društvo (neke vrste socialna ustanova), pa še pevska, glasbena, športna, ženska, mladinska in gospodarska društva. Leta 1903 je bil tudi uradno odprt Narodni dom, ki je bil v tistih časih pomembno slovensko središče. Leto 1927 pa je bilo usodno tudi za Sv. Ivan, saj je fašistična oblast prepovedala vsakršno slovensko delovanje.

Ko je bilo druge vojne konec, so hoteli tudi Slovenci od Sv. Ivana čimprej nadoknaditi na kultur-

nem področju izgubljeni čas. 12. junija 1945 se je v Narodnem domu zbrala večja skupina kulturno-prosvetnih delavcev. Z velikim navdušenjem so si takoj zavihali rokave in začeli z delom, že tri leta kasneje pa je resolucija Informbiroja povzročila razdor med ljudmi. Kvarne posledice tega je občutilo tudi društvo. Tako se je zgodilo, kot piše tudi v brošuri, ki je izšla ob 100-letnici slovenske čitalnice pri Sv. Ivanu, da je »na najbolj podel in nedemokratičen način razbijaška skupina, z odobravanjem kominformističnih političnih organizacij, s silo vrgla odbor iz Narodnega doma na cesto ter zabranila vstop vsem odbornikom, ki niso sledili njeni razbijaški politiki...« Z izgonom je prosvetno društvo izgubilo vso imovino in knjižnico, ki je štela 273 knjig. Večina članov je vsekakor ostala zvesta.

Po letu dni životarjenja je društvu »Slavko Škamperle« uspelo dobiti nove prostore v leseni zgradbi na stadionu »Prvi maj«, kjer ima še danes sedež. Odborniki so nadaljevali z delom, prav tako pa tudi pevski zbor, ki celo leto ni imel prostora, kjer bi vadil. Pevce je tedaj vodil Fran Venturini, kasneje pa ga je prevzel Ubald Vrabec. Nič čudnega torej, če je bil mešani zbor od Sv. Ivana v tistih časih izredno kvaliteten in se je lahko že tedaj pohvalil s številnimi gostovanji. V šestdesetih letih pa je nastopila kriza, ki je privedla do razpustitve zbo-

Mešani pevski zbor društva »S. Škamperle« v petdesetih letih, ko ga je vodil skladatelj Fran Venturini.

ra. Kasnejši poskusi, da bi ponovno zbrali pevce, se na žalost niso obnesli; učinki so bili le kratkotrajni. Občasno je v okviru Kulturnega društva »Slavko Škamperle« delovala tudi folklorna skupina. Izredno uspešni so bili v tistem času izleti v Slovenijo. Tedaj ljudje še niso imeli avtomobilov in so se zato teh izletov udeleževali v velikem številu. Dobro obiskani so bili tudi kulturni večeri v organizaciji svetoivanskega društva, od predavanj do proslav, raznih nastopov in družabnih večerov. Konec petdesetih let so začeli na stadionu »Prvi maj« prirejati ob nedeljah tudi plesne čajanke, kar je bila za tisti čas velika pridobitev. Čajanke so bile namenjene mladim nad 18. letom starosti. Plasi so bili sploh zelo pomembni za društveno delovanje, saj so obenem nudili enkratno možnost za medsebojno spoznavanje.

Ob vsem tem ne smemo pozabiti športne dejavnosti. Prvi člani društva »Bor« so bili tudi člani društva »Slavko Škamperle«. Z nastankom športnih iger se je ta dejavnost še razširila. Pri Sv. Ivanu

so trenirali odbojko, ping-pong, vadili so v streljanju, poleg tega pa so imeli nekaj dobrih telovadcev.

Na žalost je v šestdesetih letih nastopila kriza, ki je ohromila to živahno delovanje. Poskus sodelovanja z lonjerskim društvom »Union« ni obrodil sadov. Odzivnost je v tem obdobju upadla do tolikšne mere, da je društvo kmalu prenehalo z delom. Ostala pa je društvena imovina, za katero je vsa ta leta skrbel Marino Dolgan. Pred časom pa je društvene prostore začel uporabljati »Bor«, vse, kar je pripadalo KD »Slavko Škamperle«, pa so odstranili in odnesli pred približno poldrugim letom v neprimerne, vlažne kletne prostore. To pa je bila iskrica, ki je spet vnela zanimanje za društvo. Letošnjega junija so se sestali nekdanji člani, da bi skupno odločili, kaj storiti z društvom, ki ni bilo nikoli formalno razpuščeno. Tega sestanka pa se je udeležilo nepričakovano veliko ljudi in vsi so pokazali voljo, da bi znova poskusili obuditi kulturno dejavnost pri Sv. Ivanu.

(hj) ■■■► 8

Robert Hlede

Poti in stranpoti demokracije (1)

Ni dvoma, da se je demokracija oziroma večstrankarski sistem v zgodovini človeštva izkazal kot najprimernejša oblika urejanja odnosov v družbi. V družbah z dolgoletno demokratično tradicijo pa je opaziti vedno večji razkorak med tem, kar naj bi demokracija bila (postala) in tem, kar v praksi ponuja.

Strankarstvo je neločljivo povezano z logiko sodobne družbe. To je družba stalnega dialoga in razpravljanja. Zato demokracija ni samo vrsta družbene ureditve, ampak vrednota, ki se mora nenehno preverjati in potrjevati. Ker se demokracija ne odloča vnaprej za to ali ono idejno, versko ali etično vrednoto, je v stalnem iskanju pravil oziroma vrednot, po katerih se želi ravnati. Prav zato se zdi, da je »evropska« demokracija vse premalo odvisna od temeljnih načel, preko katerih se je pravzaprav uveljavila, nenazadnje pa tudi obdržala. Tako ni naključje, da v marsikateri državi ne zagotavlja povsem niti socialne pravičnosti, kaj šele spoštovanje najosnovnejših človekovih pravic, zlasti v tistem celostnem, najglobljem smislu. Že to bi bilo dovolj, da ugotovimo določeno »krizo« demokracije.

Vprašanje, ki se ob tem postavlja, pa je seveda razmislek, ali je pričujoče stanje znamenje »krize« bistva demokracije ali pa gre zgolj za slabosti ustanov, ki jo predstavljajo. To pa je tudi vprašanje, s katerim se ukvarjajo ne samo politiki, temveč tudi strokovnjaki z različnih področij, ki se udeležujejo številnih tovrstnih posvetov in srečanj po Evropi. Med strokovnjaki ni malo tistih, ki ugotavljajo, da bi določene predloge in pobude vendarle kazalo upoštevati, kajti le v

tem primeru je možno pričakovati, da bi se siceršnja dinamičnost pluralizma in vse, kar ta podrazumeva, lahko postavilo na drugačno, višjo raven. Vse to, da se demokracija ne bi morebiti sčasoma izrodila in izkazala — tako kot denimo komunizem — za utvaro.

Ena tovrstnih pobud zadeva nedorečenosti, ki izhajajo iz ustavne ureditve držav. Te je opaziti praktično v vseh evropskih državah. Vzemimo za primer 3. člen italijanske ustave, s katerim je država uzakonila (sankcionirala) svobodo in enakost vseh državljanov. Omenjeni člen resda prepoveduje vsakršno obliko razločevanja (diskriminacije) med ljudmi, vendar je zaradi novih okoliščin v italijanski družbi vsebinsko presežen in pomanjkljiv. Potrebno bi ga bilo dopolniti z besedilom, ki bi sledilo nastalim spremembam. Manjka, denimo, določba, ki bi natančneje opredeljevala položaj nezaposlenih, a za delo sposobnih starejših ljudi ali pa določba, s katero bi se invalidi oziroma (kako) drugače prizadeti ljudje počutili bolj zaščiteni in upoštevani.

Sporni člen ustave, nadalje, državo sicer obvezuje, da odpravlja vse ovire pri vzpostavljanju ekonomskega in socialnega reda, toda ker se omejuje zgolj na načelno zagotavljanje svobode in enakosti državljanov (ne da bi pri tem posebej navajal-a tudi druge pravice) bistveno otežuje, če že ne preprečuje, njihov vpliv na politično, gospodarsko in socialno organiziranost države. Poleg tega je v tekstu italijanske ustave opaziti še neko drugo nedoslednost: kljub temu, da omenja skrb za človekovo osebo, pogojuje človekove socialne pravice samo v povezavi s delom. Zgrešeno je namreč to, da imajo le zaposlene osebe zagotovljene vse pravice (in socialno varstvo, ki iz tega izhaja), medtem ko so nezaposleni — med njimi je veliko mladih in žensk — postavljeni v povsem podrejen in neenakopraven položaj. To pa je seveda sila sporno, saj gre za ljudi, ki zaradi različnih »zunanjih« vzrokov oziroma razlogov, ne morejo delati oziroma vnovčiti (kapitalizirati) lastnega dela.

Kulturno društvo »Slavko Škamperle«

◀ IIII 7

Idej je sedaj veliko, nam je povedala Milica Kravos, ki je dejansko »zrasla« z društvom. V oktobru naj bi sklicali občni zbor in se potem najprej posvetili delu z mladimi — od osnovnošolčkov do dijakov. V načrtu je tudi tečaj slovenščine za dijake, ki so iz mešanih zakonov, ter večer, posvečen pesnici Mariji Mijot. Ona je bila namreč ena od tistih, ki je bila z društvom od njegove ustanovitve in je povzdignila svetoivansko narečje na literarno raven. Profesorja Samo Pahor in Majda Kavčič sta tudi predlagala, da bi skupaj s slavističnim društvom začeli z obeleževanjem domov pomembnih Svetoivančanov. Začelo naj bi se z Nadliškovo hišo. Načrtov je torej za začetek dovolj, pa tudi dobre volje, kot kaže, ne manjka. Zato upamo, da bomo lahko kmalu spet pisali o prenovljenem KD »Slavko Škamperle«.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar,
Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago
Legiša (glavni in odgovorni urednik),
Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tav-
čar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Kljub porazu...

◀ IIII 4

dosegli zastavljeni cilj. V košarkarskih krogih se medtem širijo govoriče, da se bo v našo združeno ekipo vrnil Boris Vitez, ki je v zadnjih letih igral v obeh prvoligaških prvenstvih. Nedvomno bi to bila velika okrepitev, vendar ostaja odprto vprašanje, ali ga bo beneški prvoligaški sploh odpustil in za koliko denarja.

* * *

Mladi igralci gledališke skupine SKD Tabor z Opčin so pretekli teden z režiserko Olgo Lupinc odšli v Maribor. Tamkajšnji publiko so se predstavili z igrico »Zmajčkov rojstni dan«.

Zdravnik svetuje

Ledvični kamni (2)

Kdor je že imel kolike, se mora paziti, ker se te žal rade ponavljajo. Da bi se jim izognili, je treba torej piti veliko vode (tri litre na dan). Na ta način »operemo« ledvice in izločimo pesek. Tako se zmanjša

Dr. EDI KOŠUTA

možnost, da bi zopet nastali kamni. Zelo važno je vedeti, iz česa so ledvični kamni sestavljeni. Na podlagi tega boste s svojim zdravnikom

sestavili jedilnik, ki bo najbolj skladen s to vašo boleznijo. Ledvični kamni namreč niso odvisni samo od delovanja ledvic, temveč tudi od telesne presnove mnogih snovi. Zato, ko izločite ledvični kamen, ga nesite analizirati v bolnico.

Ledvični kamni so največkrat sestavljeni iz kalcijevega oksalata, kalcijevega fosfata, kalcijevega karbonata, iz uratov in iz cistine. Pogosto vsebujejo več zgoraj omenjenih snovi.

Kamni, kjer prevladuje kalcijev oksalat, so izredno trdi, rjave barve. Kdor jih je imel, bi se moral izogibati uživanju jagnjetine, želatine, špinata, pese, peteršilja, popra, kakava, čokolade, čaja, ohrovtja in paradiznikov. Priporočljiva je uporaba hrane, ki vsebuje magnezij in kalijev citrat; ti snovi delujeta kot topilo. Nekatere osebe izločajo v urinu preveč kalcija. To je včasih odvisno od pretirane uporabe mlečnih izdelkov, kakava, lešnikov, fig, mandljev, marelic, zelenega stročja, rakov, konzerviranih rib. Ljudem, ki imajo ledvične kamne iz kalcijevega fosfata, odsvetujem pretirano uživanje oljk, kakava, mleka v prahu, orehov, lešnikov, kostanjev, arašidov, suhega stročja, kruha, jajc, rib, gob, sirov. Bolniki s ledvičnimi kamni iz uratov bi morali piti vodo, ki je lužnata ali ki smo ji dodali bikarbonat. Tako urin postane bolj lužnat in se urati lažje topijo. Ti bolniki bi morali jesti več mlečnih izdelkov in manj rib, divjačine, drobovja, možganov. Kdor ima ledvične kamne iz cistine pa bi moral jesti manj beljakovin (mesa, jajc...) in prav tako piti vode, ki so lužnate ali ki jim dodamo bikarbonat. Zmeraj je treba takoj zdraviti vse urinarne infekcije.

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA
GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat.
je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

Ta ugotovitev ne želi zmanjšati pomena zaposlenih ljudi, ampak podčrtati velik pomen sleherne osebe, ne glede na njen (trenutni) socialni položaj. Preceenje pomena zaposlenosti in dela na škodo človekove osebe se namreč v praksi pogosto sprevača v svoje nasprotje, in sicer, da izziva diskriminacijo do ljudi, katerih dejavnost ni produktivna v klasičnem pomenu besede (vzgojno delo, rejništvo, delo v gospodinjstvu itd.) v svoji končni posledici pa povzroča tudi krivičen odnos do samih zaposlenih, vključenih v ustaljene, družbeno priznane delovne procese, saj ta »delavce« deli na sposobne in manj sposobne, mlade in stare, izobražene in preproste, zdrave in bolne, moške in ženske..., kar ni nič drugega kot uporaba dvojnih meril oziroma nova oblika rasizma.

Tovrstna delitev na te ali one je dokaz o tem, da demokratična ureditev sama po sebi še ne odpravlja miselnosti, ki razume človeka samo kot ekonomsko bitje, ne zna pa videti njegovih notranjih potreb in sposobnosti. Nevarnost demokracije je torej v tem, ker misli, da moralne vrednote lahko zamenja in izpolni z nekakšno institucionalno-ekonomsko vsebino. Gre skratka za to, da demokracija te vrste preprečuje, da bi se sleherni državljani, ne glede na spol, starost ali kako drugo osebno okoliščino, počutil kot človeška oseba zaščiten, kakor tudi uresničen oziroma družbi koristen.

Če pustimo Italijo ob strani in obrnemo pogled na Evropsko skupnost (ES) lahko ugotovimo podobna nasprotja med ekonomsko logiko in potrebami demokracije. Od leta 1958, ko je bila ES ustanovljena, je namreč opaziti vedno večjo razliko med obema stvarnostima, saj se podčrtuje samo ekonomski vidik združevanja, ne pa tudi vidik demokracije, ki nadalje ostaja na ravni notranje politike držav članic. Evropska skupnost — učinkovita zgolj pri ekonomskih vprašanjih — je spričo tega nesposobna pri reševanju notranjih nesoglasij in trenj (denimo: nerazrešen problem politične suverenosti njenih članic), in

to kljub evropskemu parlamentu, ki naj bi imel določena pooblastila, politično moč in vpliv.

Tudi ko se govori o potrebi po tesnejšem sodelovanju med narodi v Evropi, se zdi, da so ta načela v Skupnosti — v pravnem in političnem smislu — le navidezna in deklarativna, brez posebne volje in konkretnih sklepov, ki bi zaojeli vse evropske države. To pa bi tačas pravzaprav morala biti nepogrešljiva stalnica, bodisi zaradi sprememb na evropskem Vzhodu bodisi zaradi odgovorov, ki jih pričakujejo neevropski narodi, ki gledajo na Evropo z velikim upanjem. Samo načrt (projekt), ki bi slonel na temeljih evropske kulture, bi najbrž bil sposoben odpraviti to in vrsto drugih slabosti; prav soočanje z izzivom, ki je v preseganju nesposobne politike, je tisto, kar bi pripomoglo, da bi ES končno postala v vseh pogledih čvrsta združba, s tem pa tudi gonilna sila pri nastajanju nove Evrope.

Zanimivo je, da se ta »odsotnost skupne zunanje politike«, v kateri primanjkuje konkretnih načrtov, posredno odraža — čeprav različno — tudi znotraj samih držav, vključenih v ES. Tako ni slučaj, da v teh državah vez med državljanom in državo še ni dobila tistih okvirov, ki bi odražali njuno soodvisnost in neločljivo povezanost na vseh področjih družbe. Predvsem pa je zaznati precejšnjo nenaklonjenost zamisli o uveljavljanju »splošnih interesov« — ta vključuje tako politične kot vse druge, v družbi prisotne interese — ki je že v antiki služila kot pomoč vladajočim, oblastnim strukturam. Seveda gre za zamisel, ki se je skozi čas — od antike do danes — razvila v skladu s potrebami današnjega časa. Tako denimo pojem »zasebni interes«, ki se dandanes kaže kot posledica tega razvoja, zasluži vso pozornost in spoštovanje. Toliko prej, ker se s pojmom »splošni interes« misli na rezultat kombinacije posebnih, rekli bi lahko tudi zasebnih interesov, kar je pravzaprav bistvo družbe, grajene na podobnem pluralizmu.

(se nadaljuje)